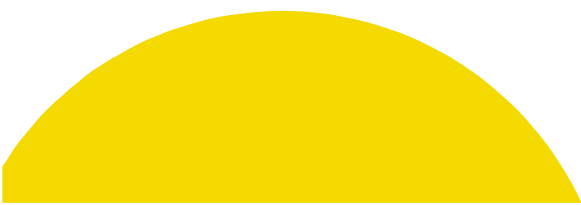

Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelma

2001-2005

**Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelma
2001 – 2005**

TIEHALLINTO
Kaakkois-Suomen tiepiiri

Kannen valokuva: Anne Rautiainen

Muut valokuvat: Anni Panula-Ontto-Suuronen, Anne Rautiainen

ISBN 951-726-830-0

TIEH 1000039

TIEHALLINTO

Kaakkois-Suomen tiepiiri
Kauppamiehenkatu 4
45100 KOUVOLA

Tiehallinto
Kaakkois-Suomen tiepiiri

1.12.2001

1054/94/03/KAS

ASIARYHMÄ 21

VASTAANOTTAJA
Kaakkois-Suomen tiepiirin yksiköt

SÄÄDÖSPERUSTA
Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelma - suuntaviivat vuosille 1997-2000
KOHDISTUVUUS
Tiehallinto

KORVAA/MUUTTAA

VOIMASSA
1.12.2001 – toistaiseksi

ASIASANAT
ympäristöpolitiikka, ympäristö, tavoitteet, toimenpiteet, vastuut

KAAKKOIS-SUOMEN TIEPIIRIN YMPÄRISTÖOHJELMA 2001-2005

Hyvä lukija. Kädessäsi olevaan Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelmaan on räätälöity periaatteet ja tavoitteet, joihin Tiehallinnon ympäristöohjelman mukaisesti piirissämme pyritään.

Ohjelma on sektoriohjelma. Siksikin sen täytyy olla tavoitteellinen ja kunnianhimoinen. Käytännön työssä joudumme sovittamaan erilaisia, monesti ristiriitaisia asioita yhteen ja puristamaan toiminnan niukan rahoituksen raameihin tiukkojen vuositavoitteiden ohjailemana. Siinä asiat tasapainottuvat.

Kun rahoitus on ja pysyy hyvin tiukkana, korostuu ympäristöohjelmankin toteuttamisessa asenteiden, osaamisen ja yhteistyön merkitys. Varsinaisia ympäristöhankkeita voidaan toteuttaa hyvin rajoitetusti. Siksi on tärkeää, että kaikissa prosesseissa ympäristökysymysten huomioonottaminen pidetään mielessä alusta loppuun. Tiedon täytyy kulkea katkeamatta prosessista toiselle ja sitä pitää osata käyttää parhaalla mahdollisella tavalla optimaalisten vaikutusten saavuttamiseksi.

Ympäristökysymykset vaativat laajaa yhteistyötä kaikkien asiakkuusryhmiemme kanssa. Tienpito ja liikenne ovat suuria ympäristökuormittajia. Tiehallinnolla, meillä, on keskeinen rooli ongelmien hallitsemiseksi. Siinä on haastetta jokaiselle tiehallintolaiselle.

Tiejohtaja

Ville Mäkelä

LISÄTIETOJA
puh. 0204 22 153

LISÄKAPPALEET
puh. 0204 22 153

ALKUSANAT

Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelmassa on esitetty vuosille 2001 - 2005 asetetut ympäristötavoitteet ja –toimenpiteet. Ohjelman toteutumiseen vaikuttavat sekä tulos- ja talousohjaus että tienpidon ohjelmointi.

Ympäristöohjelman laadinnassa ovat olleet mukana Tiehallinnon henkilöstön lisäksi ympäristökeskukset, maakuntaliitot, lääninhallitus, ratahallintokeskus ja museot.

Ohjelman laadintaan Kaakkois-Suomen tiepiirissä ovat osallistuneet sekä yksikön päälliköt että prosessiomistajat:

Ympäristöpäällikkö	Anni Panula-Ontto-Suuronen, pj.
Tiejohtaja	Ville Mäkelä
Esikuntapäällikkö	Jyrki Karhula
Hallintopäällikkö	Marja-Liisa Louko
Suunnittelupäällikkö	Antti Rinta-Porkkunen
Teettämispäällikkö	Reijo Kukkonen
Liikenteen palvelupäällikkö	Yrjö Pilli-Sihvola
Investointien teettäminen, ryhmäpäällikkö	Rainer Vikman
Rakentamisen ja ylläpidon teettäminen, prosessiomistaja	Hannu Teittinen
Tienpidon järjestelmät, prosessiomistaja	Pasi Halttunen
Liikenteen hallinta, tutkimus ja kehittäminen, prosessiomistaja	Petteri Portaankorva

Ympäristöohjelma on laadittu LT-Kuopio Oy:ssä, jossa työn laadinnasta on vastannut FM Anne Rautiainen. Kartat ja kaaviot on tehty Kaakkois-Suomen tiepiirissä. Avainprosessikaavio on tehty Keskushallinnossa.

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	5
1. JOHDANTO	7
2. TIEHALLINNON YMPÄRISTÖPOLITIikka	8
2.1. Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöpolitiikka	9
3. YMPÄRISTÖTAVOITTEET JA TOIMENPITEET	10
3.1. Toimintatavat.....	10
3.1.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet.....	11
3.2. Tie- ja liikenneolojen suunnittelu	12
3.2.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet.....	17
3.3. Tienpidon teettäminen	19
3.3.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet.....	20
3.4. Tieverkon käytön ohjaus	25
3.4.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet.....	25
3.5. Kehittäminen	26
4. YMPÄRISTÖOHJELMAN TOTEUTUMINEN JA PAINOTUKSET	28
4.1. Tärkeimmät yksittäiset toimenpiteet ympäristöohjelmakaudella	29
4.2. Ympäristöohjelman vaikutukset	30
4.3. Ympäristöohjelman seuranta	31

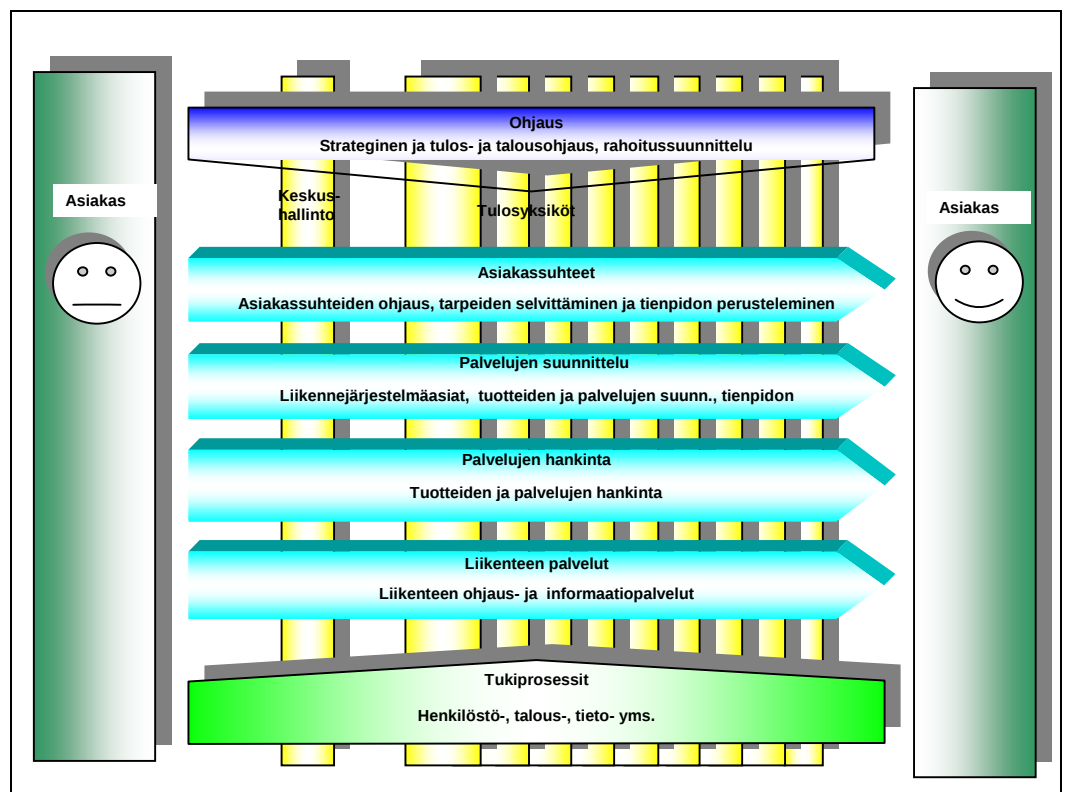
1. JOHDANTO

Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelma 2001 - 2005 on tavoitteellinen toimenpideohjelma ympäristöasioiden kehittämiseksi. Osa asetetuista ympäristötavoitteista ja niiden toteuttamisen keinoista on suoraan sidoksissa Tiehallinnon valtakunnallisiin linjauksiin.

Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelma on laadittu Tiehallinnon ympäristöpolitiikka ja -ohjelma 2001 - 2005 rakenteen mukaisesti. Rakenne perustuu ydinprosessien jäsennykseen. Prosessit ovat kehitystyön alla. Prosessien kehittämisen tavoitteena on Tiehallinnon toiminnan jatkuva parantaminen asetettujen arvojen ja vision suuntaviivojen mukaisesti.

Tiehallinnon toiminnan parantamisella tarkoitetaan toimintojen yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden lisäämistä, asiakastoimintatapojen sekä tuotteiden ja palvelujen kehittämistä, sisäisen tehokkuuden sekä henkilöstön työmotivaation ja jaksamisen parantamista.

Prosessien ympäristötavoitteista ja ympäristöohjelman toteuttamisesta tiepiirissä vastaa kukin prosessivastaava. Kuvassa 1 on esitetty vuonna 2001 nimetyt tiehallinnon avainprosessit. Ympäristöohjelmassa esitetyjä tavoitteita ja toimenpiteitä toteutetaan näissä avainprosesseissa.

Kuva 1. Tiehallinnon avainprosessit vuonna 2001.

2. TIEHALLINNON YMPÄRISTÖPOLITIikka

Kestävän kehityksen periaatteet ohjaavat Tiehallinnon toimintaa ja toiminnan kehittämistä. Tienpitäjänä Tiehallinto vastaa tienpidon ja osaltaan tieliikenteen ympäristövaikutuksista.

Toimintatavat

Tiehallinto kouluttaa, opastaa ja kannustaa henkilöstöään toimimaan ympäristön, terveyden, turvallisuuden ja talouden kannalta vastuullisella tavalla. Työntekijöinä vastaamme siitä, että ympäristötavoitteet ja velvoitteet toteutuvat omassa toiminnassamme.

Tie- ja liikenneolojen suunnittelu

Tiehallinto osallistuu liikennejärjestelmän suunnitteluun laajassa yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Tavoitteenamme on liikennejärjestelmä, joka edistää toimivia matka- ja kuljetusketjuja sekä tukee kestävän ja tasapainoisen alue- ja yhdyskuntarakenteen muodostamista. Yhteistyössä viranomaisten, kuntien ja asukkaiden kanssa vähennämme nykyisen tiestön, tieliikenteen ja tienpidon ympäristöhaittoja.

Tienpidon teettäminen

Parannettavat ja uudet tiet sovitetaan paikallisiin oloihin ja ympäristöön. Tavoitteena on turvallinen, toimiva ja kaunis kokonaisuus. Ratkaisujen kestävyys edellyttää hankkeen tai toimen koko elinkaaren huomioon ottamista. Rakentamisen, ylläpidon ja hoidon tilauksissa edellytämme, että tuottajat osoittavat luotettavasti tuotteittensa ja palvelujensa ympäristölaadun.

Tieverkon käytön ohjaus

Tiehallinto edistää liikennemuotojen yhteistoimintaa. Tieverkon käytön ohjauksella tuemme toimia, joilla vähennetään tieliikenteen energiankulutusta ja ympäristöhaittoja.

Kehittäminen

Seuraamme ja arvioimme tavoitteidemme toteutumista, toimintamme laatua sekä sen vaikutuksia ympäristöön. Kerromme toiminnan tuloksista yleisölle ja viranomaisille. Varmistamme, että eri osapuolet voivat osallistua toiminnasta ja hankkeista käytävään keskusteluun. Kehitämme arvioiden perusteella toimintaamme jatkuvasti.

2.1. Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöpolitiikka

Tiehallinto vastaa yleisten teiden tienpidosta. Sen tehtävänä on hallinnoida, ylläpitää ja kehittää koko maassa yleisiä teitä ja niiden liikenneoloja sekä tieliikenteen palveluja osana liikennejärjestelmää.

Tiehallinnon tehtävänä on osana tienpidon kokonaisuutta edistää tienpidon toimenpitein tasapainoista aluekehitystä. Päätieverkon ohella on pidettävä huolta alemmanasteisen tieverkon riittävästä laajuudesta ja kunnosta. Tiehallinnon on osaltaan huolehdittava tieliikennejärjestelmän tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatehtävistä. Tiehallinto hankkii tienpitoon liittyvät tuotannolliset palvelut ja tuotteet ulkopuolisilta.

Kaakkois-Suomen tiepiiri huolehtii siitä, että Etelä-Karjalan, Etelä-Savon ja Kymenlaakson yli 9000 kilometrin mittainen yleinen tieverkko tyydyttää mahdollisimman hyvin alueen asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeita. Vastaamme liikenteen sujuvuudesta, teiden kunnosta, liikenneturvallisuudesta, teihin liittyvistä ympäristöasioista, viranomaistehtävistä ja luvista.

Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöpolitiikka noudattaa Tiehallinnon valtakunnallista ympäristöpolitiikkaa. Tavoitteena on noudattaa kestävä kehityksen periaatetta kaikessa toiminnassa ja arvioida jatkuvasti oman toiminnan ympäristövaikutuksia. Tiepiiri pyrkii ympäristöjohtamisella lähestymään ympäristöasioita systemaattisesti ja luomaan tarvittavat toimintaedellytykset ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.

Kaakkois-Suomen tiepiiri edistää sekä ympäristö- ja kokonaistaloudellisen ja viihtyisän yhdyskuntarakenteen muodostumista että alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Toiminnallaan tiepiiri antaa edellytykset liikenteen sujuvuudelle, elinkeinoelämän kilpailukyvyille, elämänlaadun parantamiselle ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Tiepiiri vähentää ympäristökuormitusta edistämällä toimintaa, jossa tuotetaan vähemmän ihmisille tai luonnolle haitallisia päästöjä ja jätteitä.

Tiepiirin toiminnassa ja rakentamisessa kulutetaan vähemmän uusiutumattomia luonnonvaroja ja energiaa. Tiepiiri sovittaa toiminnassaan yhteen luonnon ja luonnonvarojen käytön. Tiepiiri edistää luonnon monimuotoisuutta huomioimalla luonnonarvot alueittain ja lajeittain sekä tekemällä näitä tukevia hoitotoimenpiteitä.

Tiepiiri lisää yhteistoimintaa sidosryhmien kanssa. Henkilöstön ympäristötiedottamista ja -koulutusta lisätään ja sidosryhmien kanssa noudatetaan yhteisiä ympäristötavoitteita.

Tiepiirin pääpainoalueena on turvata omalta osaltaan hyvä pohjaveden laatu, vähentää tieliikenteen meluhaittoja ja lisätä taajamien viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Tiepiiri edistää omalla toiminnallaan myös tiealueiden siisteyden ylläpitoa.

Tiepiiri kehittää valtakunnallisesti telematiikkaa, jota voidaan hyödyntää liikenteen tiedotuksessa ja ohjauksessa, asiakaspalvelussa, tutkimuksessa ja tuotekehityksessä. Tiepiiri tukee valtakunnan ja maakuntien toiminnallisia rakenteita ja ennakoii tulevaisuuden uusia haasteita.

3. YMPÄRISTÖTAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Ympäristöohjelma tukee Tiehallinnon ja Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöasioiden hallintaa ja tiepiirin ympäristöjohtamista. Asetetut ympäristötavoitteet ja niiden saavuttamiseksi määritetyt toimenpiteet mahdollistavat ympäristöohjelman käytännön toteutumisen.

Ympäristötavoitteet ja toimenpiteet ovat määritetty ydinprosessien jäsenyyksen mukaisesti. Ympäristöohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Tässä ympäristöohjelmassa on esitetty Kaakkois-Suomen tiepiirin konkreettiset toimenpiteet, joilla pyritään saavuttamaan Tiehallinnon asettamat yleiset ympäristötavoitteet.

3.1. Toimintatavat

Toimintatavoilla pyritään luomaan sellaiset olosuhteet, että erilaisten ympäristötavoitteiden ja –menetelmien toteutumiselle ei ole estettä. Lisäämällä henkilöstön vastuullisuutta tiedotuksella ja koulutuksella voidaan saavuttaa ympäristövastuullisuutta korostavien työ- ja toimintatapojen omaksuminen ja käytännön toteutuminen. Samalla saavutetaan myös toimintaa ohjaavien ohjelmien laaja hyväksyttävyys.

Ympäristöohjelman toteutuminen

Ympäristöohjelman toteutumisesta vastaa tiepiirin johto ja prosessivastaavat. Johto varmistaa katselmuksissa ja yksiköiden itsearvioinneissa, että ympäristönäkökohdat on huomioitu ohjelmissa, tavoiteasetteluissa ja resursien käytössä.

Prosessivastaavat osallistuvat ympäristöohjelman toteuttamiseen prosesseissa. Prosesseissa noudatetaan ympäristöohjelman lisäksi tuotekortteja ja sopimusasiakirjoja, joissa on määritetty tapauskohtaisesti erityyppiset toimintojen ympäristönäkökohdat ja -kriteerit. Lisätarkennuksia tehdään prosessivastaavien toimesta. Jokainen prosessivastaava toteuttaa ympäristöohjelman toiminnassaan, johon vaikuttavat myös arvot, toimintaympäristö ja tiedon ajantasaisuus.

Ympäristöosaaminen

Kaakkois-Suomen tiepiirin koko henkilöstön ympäristöosaamista lisätään kaikissa Tiehallinnon esittämissä kehittämiskohteissa. Tarpeellisia kehittämiskohteita on maisemanhoidon, kulttuuriympäristön, estetiikan, ympäristölainsäädännön, biologian, sosiaalisten ja terveysvaikutusten sekä maankäytön suunnittelun alueella. Tavoitteena on laaja-alainen ympäristötiedon omaksuminen, jotta eri prosesseissa ja hankkeissa opitaan huomioimaan riittävästi myös ympäristönäkökohtia. Eritysasiantuntijoina käytetään sekä tiepiirin omaa ympäristöpäällikköä että muita asiantuntijoita. Koulutuksen ja tiedotuksen osalta noudatetaan jatkuvaa ympäristöosaamisen kehittämistä.

Toiminta työpaikoilla ja kiinteistöissä

Kaakkois-Suomen tiepiirin työpaikoilla kannustetaan ympäristöystävällisyyteen ympäristökasvatuksella. Ympäristöystävällisen toiminnan lähtökohtana on oman käyttäytymisen muutos ja työpaikan toimintaympäristön kehittämisen etätyön, energiankulutuksen, materiaalivirtojen ja –valintojen ja hyötykäytön osalta.

3.1.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite	Toimenpide 2001 - 2005
Kannustetaan, koulutetaan ja opastetaan henkilöstöä toimimaan ympäristön, terveyden, turvallisuuden kannalta vastuullisella tavalla.	- lisätään ympäristökoulutusta ja -opastusta johdonmukaisesti ja säännöllisesti koko ympäristöohjelmakautena - laaditaan koulutusohjelma, jossa on mukana myös ympäristökoulutusta - järjestetään koulutusta prosessiverkostoista ja niiden ympäristökytkennöistä - perustetaan ympäristötiimi, johon kuuluu keskeisempien prosessien edustus ja määritetään ympäristötiimin tehtävät
Varmistetaan koko henkilöstön monipuolinen ympäristöosaaminen	
Johto vastaa ympäristöohjelman toteuttamisesta sekä huomioon ottamisesta ohjelmoinnissa, tavoiteasettelussa ja resurssien käytössä.	- ohjelmoidaan vuosittain taajaman parannushankkeet - tuetaan eri tavoin kuntien toimia liikennemelan vähentämiseksi - testataan liikennemelua vähentävää päällystettä - ohjelmoidaan vuosittain luonto-, kulttuuri- maisema- tai maa-aineisten ottoalueen hoitoprojektit - ohjelmoidaan kiireellisyysluokituksen ja asiantuntija –arvion mukaan pohjaveden suojele ja meluntorjunta hankkeita
Prosessinomistajat vastaavat ympäristöohjelman toteuttamisesta prosesseissa	- prosessivastaava vastaa prosessien kehittämisestä - sisällytetään ympäristö- ja turvallisuuskäsitteitä prosessien auditointeihin - kirjataan mahdolliset ympäristöhuomautukset jatkokäsittelyä varten - prosessien kehittämiskohteita ovat mm. lähtötiedot, työohjeet, tulostamittarit ja viiteaineistot - määritetään ja/tai tarkennetaan prosessien ympäristönäkökohdat ja määritetään seurattamittarit
Tiepiirin ympäristövastaava ja ympäristöyhdyshenkilö toimii ympäristöasioiden asiantuntijana ja valmistelijana	- varmistetaan, että hankkeiden hankeryhmissä on mukana riittävä ympäristöasiantuntemus - ympäristövastaavalle informoidaan hankkeista, joissa tarvitaan erityistä ympäristöasiantuntemusta - ympäristöpäällikkö koordinoi tiepiirin ympäristöasioita

Lisätään ympäristötoimenpiteitä ja
–kasvatusta työpaikoilla ja kiinteistössä

- kiinnitetään huomioita materiaalivalintoihin ja kulutustottumuksiin (kestävyys, pitkäikäisyys, myrkyttömyys)
- opastetaan ja yhtenäistetään toimintatapoja jätteiden lajittelussa
- kannustetaan työmatkojen suorittamista ympäristöystävällisillä kulkumuodoilla
- otetaan etätömahdollisuus käyttöön mm. kokeiluun
- lisätään etätövälineiden käytön opastusta
- kehitetään työmatkasuunnittelua
- päivitetään ja toteutetaan olemassa olevaa energiansäästösuunnitelmaa
- kehitetään sähköistä viestintää tiedotuksessa ja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- lisätään viestintää tienpidon ympäristövaikutuksista

3.2. Tie- ja liikenneolojen suunnittelu

Tie- ja liikenneolojen eli palvelujen suunnittelulla tarkoitetaan tienkäyttäjien ja yhteiskunnan tarpeiden selvittämistä, tuotteiden ja palvelujen suunnittelua, tienpidon ohjelmointia ja tieliikenteen tarpeiden perustelemista.

Tienpito ja maankäyttö

Tienpidon suunnittelun tavoitteena on liikennejärjestelmän toimivuuden edistäminen. Tiepiiri sovittaa yhteen sekä valtakunnalliset painotukset että alueelliset ja paikalliset tarpeet liikennöitävyyden, tieverkon kunnon, liikenneturvallisuuden, joukkoliikenteen, ympäristön ja elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuuden ja tienpidon tuotteiden taloudellisuuden parantamisen kannalta.

Tienpidon suunnittelulla edistetään alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja tiepiiri tarjoaa alueensa eri osiin rakenteen edellyttämät yhteydet ja liikennepalvelut. Tienpidon suunnittelun tavoitteena on edistää omalta osaltaan maankäytön eheyttävää suunnittelua.

Nykyisten teiden ympäristön parantaminen

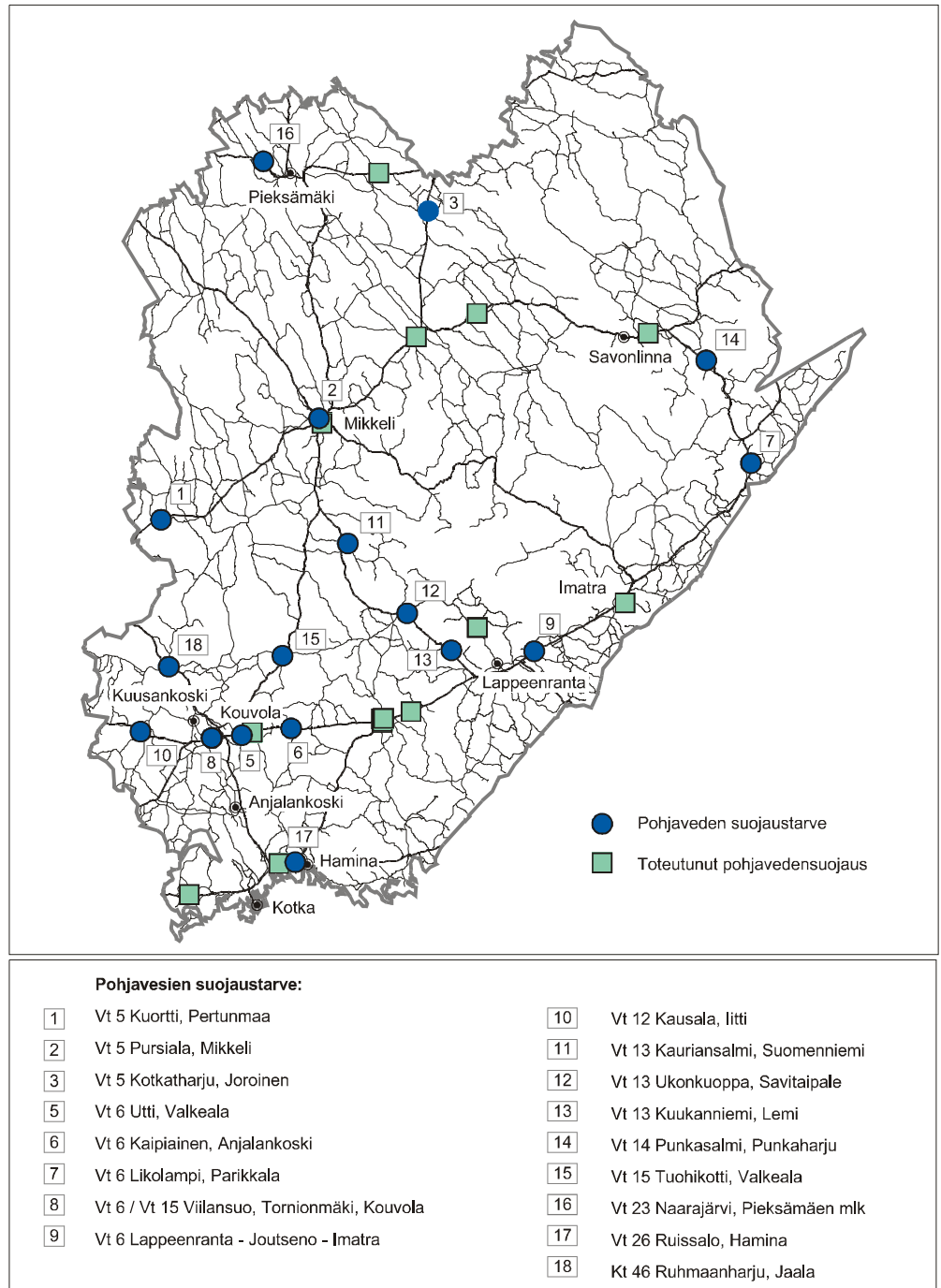
Tiepiirin tavoitteena on sopeuttaa nykyinen toiminta ympäristöön. Parantamistoimenpiteissä keskitytään pohjavesiensuojeluun, meluntorjuntaan, tieympäristön että taajama- ja kaupunkiympäristön parantamiseen.

Vesiensuojelu

Tiepiirin keskeisenä ympäristötavoitteena on turvata omalta osaltaan pohjaveden hyvä laatu. Pohjaveden laatuun vaikutetaan vähentämällä suolausta, tekemällä tarvittavia suojaustoimenpiteitä ja osallistumalla vaarallisten aineiden kuljetusreittien ennakkosuunnitteluun. Tiepiiri huomioi toiminnassaan myös pintavesiin kohdistuvia vaikutuksia mm. siltojen ja rumpujen kunnossuutuksen yhteydessä.

Tiehallinnossa on tavoitteena, että pohjaveden suojelun kannalta kiireelliset kohteet suojataan vuoteen 2010 mennessä. Kiireelliseksi suojaushankkeeksi on määritetty pohjavesikohteet, jotka sijoittuvat tieverkolle kunnossapito-

luokituksessa I ja Is ja joissa vedenottamo on saanut riskikartoituksella riskipisteitä yli 75 ja pohjaveden kloridipitoisuus on yli 25 mg/l tai pitoisuustaso on selvästi kohoamassa. Kuvassa 2 on esitetty Kaakkois-Suomen tiepiirin pohjavesien suojaukset ja suojaustarpeet. Tärkeille pohjavesialueille on laadittu vuonna 2001 talvihoito-ohjeet.

Kuva 2. Pohjaveden suojauskohteet.

Ilmansuojelu ja meluntorjunta

Tiepiirin alueella ilman laatu on pääosin melko hyvä ja epäpuhtauspitoisuudet ovat varsin alhaisia. Pitoisuusohjearvot eivät mittausten mukaan ylity tiepiirin alueella. Paikallisesti ja ajoittain ilmanlaadun esitetyt ohjearvot voivat kuitenkin ylittyä teollisuuden, energiatuotannon ja liikenteen päästöjen yhteisvaikutuksesta.

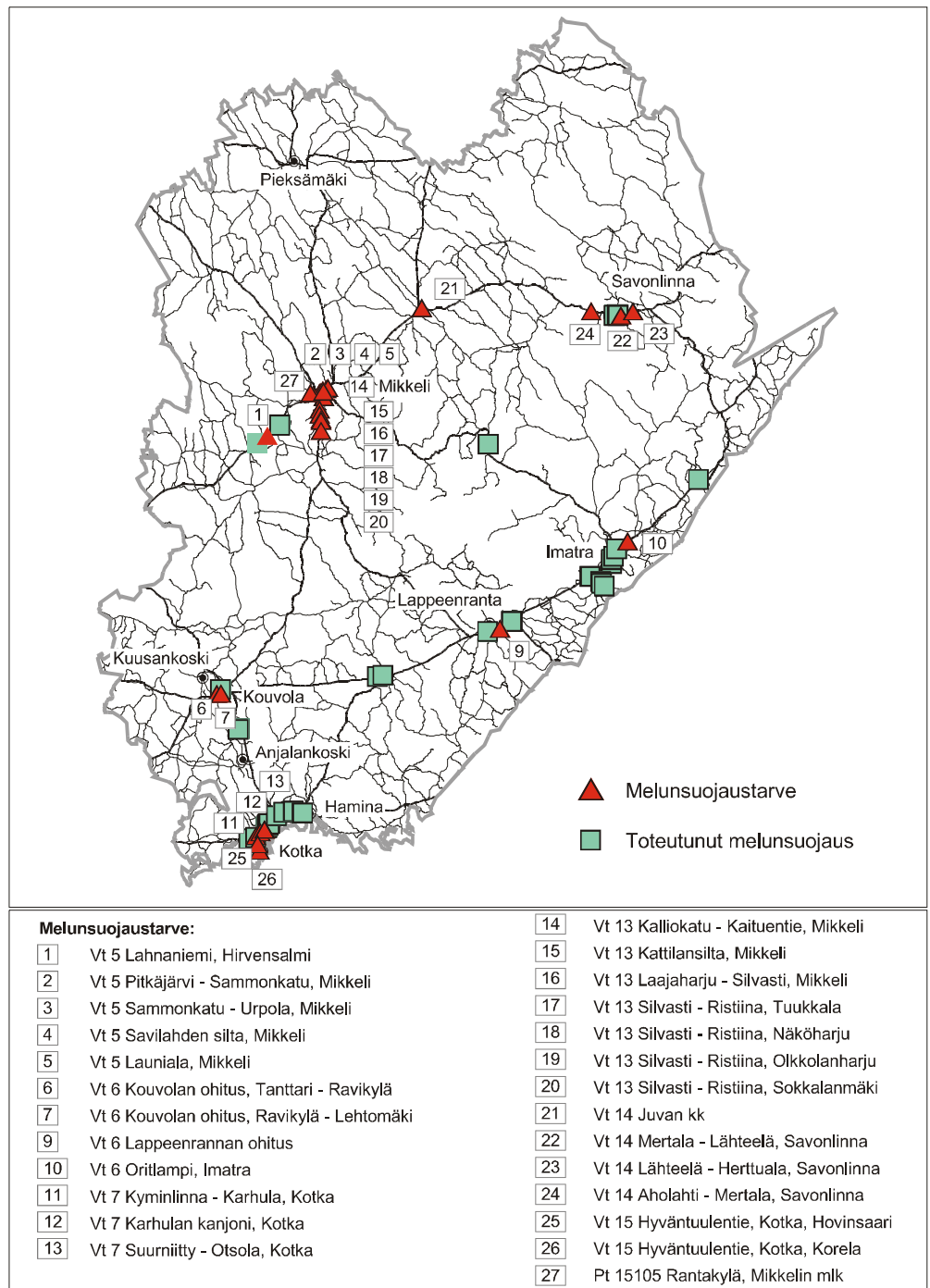
Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa erityisesti metsäteollisuuden sekä muiden teollisuusalojen päästöt aiheuttavat monilla paikkakunnilla viihtyvyyteen vaikuttavia hajuhaittoja. Kotkan ja Lappeenrannan alueella sijaitsee paljon laitoksia ja teollisuutta sekä vilkasliikenteisiä teitä ja vielä Suomen ulkopuoliset päästöt vaikuttavat alueen ilmanlaatuun. Etelä-Savon alueella teollisuuden tai vilkasliikenteisten teiden vaikutukset ovat vähäisemmät.

Tieliikenteen päästömääriin vaikuttavat liikennesuoritteen kehittyminen, liikennekäyttäytyminen, autotekniset ominaisuudet ja autokannan uusiutuminen. Tieliikenteen sujuvuudella edistetään päästöjen vähentymistä. Tieliikenteen päästöjen haitoista merkittävimpiä ovat terveys- ja ilmastovaikutukset. Tiehallinnolla on tavoitteena tieliikenteen hiilidioksidipäästömäärien vähentäminen. Hiilidioksidi aiheuttaa välillisesti kasvihuoneilmiön kautta haitallisia vaikutuksia ympäristöön ja luontoon.

Tiehallinnon uuden meluntorjuntastrategian tavoitteena on erityisesti asuinalueiden meluntorjunnan kehittäminen. Tieliikenne on yksi merkittävimmistä ympäristömelun aiheuttajista. Liikenteen meluhaittoja voidaan vähentää teknisillä ratkaisuin, nopeuden säätelyllä, melusteillä ja ennaltaehkäisevästi hyvällä yhdyskuntasuunnittelulla ja kaavoituksella.

Tiehallinnon tavoitteena on poistaa vuoteen 2010 mennessä olemassa olevalta tieverkolta yli 65 desibelin melutasosta aiheutuvat häiriöt. Meluntorjunnassa käytetään kiireellisyysperiaatetta, tosin pohjaveden suojaus priorisoidaan meluntorjunnan edelle.

Kiireellisessä meluntorjuntakohteessa melutaso on yleisellä tiellä yli 65 dB (ekvivalenttitaso päivällä ulkona) ja altistuneita on parikymmentä asukasta tai yli 65 dB melualueella on meluherkkiä toimintoja kuten kouluja, päiväkoteja tai 55 – 65 dB melualueella on kymmeniä asukkaita. Kuvassa 3 on esitetty Kaakkois-Suomen tiepiirin melunsuojaustarpeet ja toteutuneet melunsuojaukset.

Kuva 3. Kaakkois-Suomen melunsuojaustarpeet ja jo toteutuneet melunsuojaukset.

Tieympäristön parantaminen

Tiepiirin alueella maisemaa leimaavat pienipiirteiset maastonmuodot, harjut, metsäisyys ja vesistöjen runsaus. Tiemaiseman ongelmat ovat pääosin jäykäkö geometria, tieympäristön yksitoikkoisuus ja näkymien puuttuminen. Vesistöjä ei aina olla hyödynnetty riittävästi maisemaa elävöittävänä tekijänä. Lisäksi tievarsien pensoittuminen ja näkymien umpeutuminen on ongelmana etenkin ranta- ja viljelyalueilla.

Tienpidon keinoin voidaan olevalla tieverkoilla vaikuttaa maisemaan vain pienessä mittakaavassa esim. tievarren kasvillisuuden ja maaston käsittelyllä, tiealueen asettamisrajoissa. Tiemaiseman kokonaisvaltainen hoito ja maiseman arvojen suojelu vaatii pitkäjänteistä yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Tieverkolla luonnon monimuotoisuutta lisää mm. avoimet niityt ja kedot.

Tiepiiri toteuttaa vuosittain yhdessä eri sidosryhmien kanssa tieympäristön parantamishankkeita luonto-, kulttuuri- ja maisema-alueilla. Hankkeet parantavat tiealueeseen rajautuvan ympäristön laatua ja pääpaino on tiealueiden ulkopuolisilla toimilla. Tielinjausten muutosten yhteydessä tiepiiri varmistaa luonto-, maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen arvojen säilymisen.

Kaakkois-Suomen tiepiiri kehittää eri hankkeiden yhteydessä myös tiepiirin levähdys- ja pysäköintialueita. Levähdys ja pysäköintialueilla kiinnitetään huomiota pääpainoisesti palvelutasoon, viihtyvyyteen ja jätehuollon toimivuuteen. Jätehuollon toimivuuden osalta tehdään jatkuvaa yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Taajama- ja kaupunkiympäristön parantaminen

Taajama- ja kaupunkiympäristöjen parantamisen tavoitteena on lisätä liikenneturvallisuutta ja parantaa taajamakuva. Tiepiiri toteuttaa vuosittain yhden taajaman tai kaupunkiympäristön parantamishankkeen. Ensisijaisia ovat kohteet, joissa on ongelmia sekä liikenneturvallisuuden että taajamakuvan suhteen. Laajojen taajamatiekokonaisuuksien uudistuksissa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa.

Moniongelmaisissa taajamissa parantamistoimenpiteitä ovat mm. kevyen liikenteen väylästä parantaminen, pysäköinnin järjestelyt, ajonopeuden alentamiset rakenteellisin keinoin, vaativat liikennejärjestelyt ja tieympäristön viimeistelyt.

3.2.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite	Toimenpide 2001-2005
Selvitetään liikenteen päästöjen (NO _x , CH ₄ , CO, CO ₂ , HC, hiukkaset) vähentämisen keinoja	- kehitetään toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää päästöjen ympäristövaikutuksia - jatketaan valtakunnallista selvitystyötä "hiilidioksidipäästöt ja tienpito" yhdessä keskushallinnon kanssa - selvitetään kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen keinoja - ollaan valmiita pilot-hankekohteeksi
Edistetään maankäytön suunnittelua	- osallistutaan aktiivisesti liikennejärjestelmäsuunnitelmatyöhön - osallistutaan aktiivisesti maakuntasuunnitelmien laadintaan - osallistutaan maankäytön suunnittelutyöhön eri kaavoitusvaiheessa - käydään vuoropuhelukeskusteluja ympäristön kehittämisasioista kuntien kanssa
Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja tieverkon tehokas käyttö	- tehdään ja toteutetaan kuntakohtaisia liikenneturvallisuus- ja tieverkkosuunnitelmia - kehitetään pääsääntöisesti nykyisiä teitä uusien linjausten sijaan - osallistutaan kevyen liikenteen kehittämiseen ja edistetään esteetöntä liikenneympäristöä - tarkennetaan esteettömän liikenneympäristön määrittelyä ja tavoitteita - edellytetään liikenne-, tieverkko- ja esisuunnitelmassa välittömien ja välillisten vaikutusten määrittelyä sekä merkittävyystarkastelua
Selvitetään kaupunkien kanssa liikenneverkon pääväylien kehittämistarpeita ja mahdollisuuksia, erityisesti joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn osalta	- annetaan lausuntoja ja tarvittaessa osallistutaan kaupunkien liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien suunnitteluun asiantuntijajäsenenä - toteutetaan tiepiirin joukkoliikenneselvityksen toimintalinjoja
Edistetään maakuntasuunnitelmien, aluekehitysohjelmien sekä ympäristöohjelmien ja ympäristöterveysohjelmien laadintaa	- annetaan lausuntoja ja osallistutaan ohjelmien laadintaan asiantuntijajäsenenä - lisätään yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa - jatketaan ympäristöyhteistyöryhmyöskentelyä
Tiehallinto arvioi pitkän tähtäimen suunnitelmien, tienpidon ohjelmien ja toimintalinjojen taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset osana suunnitteluprosessia	- kehitetään ympäristö-, terveys- ja sosiaalisten vaikutusten tarkastelua - varmistetaan että suunnitteluprosessien aikana käsitellään sekä suorat että välilliset vaikutukset - vaikutustarkasteluissa määritellään vaikutusten merkittävyys

Nykyisten teiden ympäristön parantaminen

Parannetaan nykyisten teiden ympäristöä, korjataan ympäristöhaittoja ja torjutaan ympäristöriskejä järjestelmällisesti

- vaikutetaan ympäristöä parantavien hankkeiden rahoitusmahdollisuuksiin ja priorisointiin ohjelmoinnissa
- päivitetään tilaselvityksiä mm. taajama-alueiden ja Natura-alueiden osalta
- osallistutaan vaarallisten aineiden kuljetusreittien ennakkosuunnitteluun ja varareittiselvitysten laadintaan
- selvitetään ja käynnistetään kuntien ja rajavartiolaitoksen kanssa jätehuollon yhteistyötä
- lisätään sisäistä ympäristövalistusta ja vaikutetaan henkilöstön ympäristöasenteisiin
- kehitetään kuntayhteistyötä
- vaikutetaan menetelmävalinnoilla ympäristöasioihin

Turvataan pohjaveden laatu eri toimenpitein

- päivitetään pohjavedensuojauskohteet ohjelmiin
- noudatetaan ja täsmennetään talvihoitopolitiikkaa pohjavesialueilla
- vähennetään suolan käyttöä ja seurataan pohjaveden laatua
- määritetään muuttuvien nopeusrajoitusten tarvealueet
- parannetaan suistumisturvallisuutta

Edistetään meluntorjuntaa

- osallistutaan valtakunnallisen meluntorjuntastrategian kehittämiseen esim. lausuntojen välityksellä
- päivitetään melurekisteri
- päivitetään meluntorjuntakohteet ohjelmiin kii-reellisyyssuokituksen mukaan
- kokeillaan hiljaista asfalttia ja osallistutaan tulosten analysointiin

Toteutetaan ympäristön laatua, liikenneturvallisuutta ja viihtyvyyttä parantavia hankkeita taajamissa sekä tieympäristön parantamishankkeita luonto-, kulttuuri-, ja maisema-alueilla

- priorisoidaan taajaman parantamishankkeet
- määritetään tarvittavat luonto-, kulttuurimaisema- tai maa-aineisten ottoalueen hoitoprojektit
- osallistutaan tievarsimaisemahankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa
- säilytetään kulttuurihistoriallisia kilometripylväitä ja tarvittaessa tehdään liikenneturvallisuutta edistäviä toimenpiteitä
- seurataan uusien hirvimerkkien soveltuvuutta käytännössä (pilot-kohde: Mikkeli-Juva, Hamina-Vaalimaa)
- määritetään eläinonnettomuuksien vähentämiseksi/estämiseksi liikenneturvallisuustarpeet ja -toimenpiteet (esim. nuolukiviä, raivausyhteistyötä esim. metsänhoitoyhdistysten kanssa)

Toteutetaan luonnonalueiden ja eläinten liikkumisreittien yhtenäisyyttä palauttavia yli- ja alikulkuyhteyksiä

- osallistutaan vuorovaikutteisesti keskushallinnon selvityksiin
- otetaan uusissa hankkeissa huomioon
- testataan ja mahdollisesti lisätään telemaattisia hirvivaroitujärjestelmiä kuten Mäntyharjulla

3.3. Tienpidon teettäminen

Tienpidon teettämisellä eli palvelujen hankintaprosessilla tarkoitetaan suunnitelmien, rakentamisen ja ylläpidon sekä hoidon teettämistä. Tavoitteena on sovittaa parannettavat ja uudet tiet paikallisiin oloihin ja ympäristöön ja samalla luoda turvallinen, toimiva ja kaunis kokonaisuus. Hoidolla lisätään tieverkoston käyttöikää ja vaikutetaan tieympäristön siisteyteen, viihtyvyyteen ja maisemaan.

Toiminnan ympäristöystävällisyys

Koko tiepiirin toimintojen ympäristöystävällisyyteen vaikutetaan sekä omalla toiminnalla että tuottajilta ja suunnittelijoilta vaadittavilla toimintatavoilla. Tiepiirin tavoitteena on lisätä jatkuvalla sisäisellä ympäristövalistuksella oman henkilöstön ympäristötietoisuutta. Ympäristötietouden lisääminen vaikuttaa välillisesti myös tuottajilta ja suunnittelijoilta vaadittavien ympäristönäkökoh-
tien lisähuomioimiseen. Lisäksi ympäristövalistuksella voidaan mahdollistaa laaja-alainen ympäristöhaittojen ja –riskien ennakointi.

Uudet ja parannettavat tiet tulee sovittaa paikalliseen ympäristöön niin mai-
seman kuin luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta. Nykyisten toimintojen ympäristöriskien minimointi on yhtenä osana ympäristötavoitteita. Ympäristöriskejä minimoidaan mm. valtakunnallisten sopimusehtojen mukaisesti, täsmätalvihoidolla, pohjaveden seurantajärjestelmällä ja erilaisin tur-
vallisuustarkasteluin. Tiepiirin ympäristöpainotuksissa erityishuomio kiinnittyy Salpausselän pohjavesialueille ja raja-asemien liikenteen vaikutuksiin.

Suunnittelu

Suunnittelussa ensisijaisia tavoitteita ovat ihmisen ympäristöterveyden tur-
vaaminen, maisema ja kulttuuriympäristön vaaliminen, luonnon monimuotoi-
suuden ja luonnonarvojen huomioiminen sekä luonnonvarojen säästeliäs
käyttö. Suunnittelun kaikki osa-alueet painottavat toimintaansa ekologisesti,
taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestäväen kehityksen mukaisek-
si.

Tiepiiri varmistaa, että vaikutusarvioinnit ovat kattavia mm. ympäristö-, ter-
veys- ja sosiaalisten vaikutusten osalta. Vaikutusarvioinnissa kiinnitetään
huomiota sekä välittömiin ja välillisiin vaikutuksiin että niiden merkittävyys-
tarkasteluihin. Vaikutustarkastelun tulokset ja haittojen vähentämistoimenpi-
teet käsitellään ja huomioidaan kokonaisvaltaisesti ennen lopullista päätök-
sentekoa.

Rakentaminen ja ylläpito

Rakentamisen ja ylläpidon osalta keskushallinto kehittää ympäristöä koske-
via toimintamenetelmiä, joita piirit tulevat toteuttamaan. Toimintamenetelmi-
en osalta kiinnitetään huomiota etenkin vaatimuksiin rakentamisen ja ylläpi-
don urakkasopimuksissa. Vaatimukset koskevat mm. jätteiden lajittelua,
maaperän ja vesistön saastumisen ennaltaehkäisemistoimia, työmaakulje-
tuksista ja kiertoteistä aiheutuvien haittojen vähentämistä, töiden ajoittamis-
ta, viimeistelytyötä, ympäristölupien hakemista ja tiedottamista ympäristö- ja
liikennehäiriö-tilanteissa.

Tavoitteena on kiinnittää huomiota mm. elinkaariajatteluun. Tiepiiri lisää elinkaariajattelusta syntyvien uusien näkökulmien analysointia luonnonvarojen käytön ja kannattavuustarkastelujen kautta. Elinkaariajattelun kannattavuustarkasteluja voidaan käyttää myös jo kokeilussa olevalle hiljaiselle päällysteelle.

Hoito

Hoidon teettämisen tavoitteena on hankkia hoitotuotteet laatuvaatimusten mukaisesti taloudellisesti ja tehokkaasti huomioiden turvallisuus- ja ympäristövaatimukset.

Hoidon osalta tarvitaan erityistä piirikohtaista panostusta mm. jätehuollon ja pölykuormituksen alentamisen osalta. Viherhoidon osalta korostetaan ennen kaikkea luonnonmukaisia menetelmiä, mikä onkin tulevaisuuden haaste.

3.3.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite

Toimenpide 2001 - 2005

Edellytetään tuottajilta ja suunnittelijoilta ympäristöasioiden huomioonottamista ja hallintaa

- vaaditaan tuottajilta ympäristöjärjestelmää, ympäristönäkökohtien sisällyttämistä laatu- tai toimintajärjestelmään tai projektikohtaisiin laatusuunnitelmiin
- varmistetaan suunnittelijoiden edellytykset hallita ympäristöasiat esim. tilaaja varmistaa, että ympäristötarkastelut tekee ympäristöalan ja riittävän kokemuksen omaava henkilö
- edellytetään, että työryhmissä on mukana tai muutoin kuullaan suunnittelijoiden ympäristöosaajia
- osallistutaan pyydettyäessä tuottajien ja suunnittelijoiden auditointeihin

Suositaan vähemmän ympäristöä kuormittavia aineiden käyttöä työmailla ja huomioidaan ympäristöystävälliset toimintatavat

- urakoitsijan valintaan vaikutetaan pisteytyksellä, johon vaikuttaa kuljetusalan energiansäästösopimukset, rikittömän polttoöljyn ja mahdollisesti biohajoavan hydrauliikkaöljyn käyttö
- edellytetään tuottajilta jätteiden lajittelua ja asiallisia käsittelymenetelmiä

Kehitetään ja päivitetään teettämisasiakirjoja, joissa on ympäristöä koskevat suositukset

- ollaan aloitteellisia keskushallintoon päin kehittämistoimenpiteissä

Selvitetään kiinteistöjen ja maanainesten ottoalueiden kuntoa ja maaperän likaantumista

- tiepiirin ympäristöpäällikkö on tarvittaessa asiantuntijana maaperäkartoituksissa
- pidetään yllä ja päivitetään maanainesten otto rekisteriä
- selvitetään jälkihoitotoimenpiteitä tai maaperän puhdistustoimenpiteitä vaativia kohteita ja kunnostetaan näitä

Vähennetään nykyisten toimintojen aiheuttamia riskejä

- lisätään ympäristötietoisuutta koulutuksella ja opastuksella
- edellytetään kiinteistöjen vuokraajilta toimia riskien vähentämiseksi ja raportointia häiriötilanteista
- kehitetään levähdysalueiden jätehuoltoa

Seurataan ympäristöystävällisten aineiden ja materiaalien kehittymistä ja soveltuvuutta tienpitoon

- edellytetään, että päällysteet ja tiemerkinnot eivät sisällä hiilivetypohjaisia liuottimia

Yhdenmukaistetaan toimintatapoja ympäristöhaittojen ja –vahinkojen korvauskysymyksissä

- noudatetaan ja totutetaan keskushallinnon linjauksia
- kehitetään tiepiirin korvausasioiden käsitteilyä
- ylläpidetään ja päivitetään kaivokortteja

Suunnittelu

Tarjouspyyntöihin sisällytetään ympäristöasioiden keskeisimmät asiat

- tarjouspyynnössä esitetään keskeisimmät lähtötiedot, tavoitteet ja reunaehdot ja alustavan vaikutusarvioinnin rajaukset ja sisältö
- sisäisellä koulutuksella varmistetaan, että tiepiiri tilaajana tiedostaa tarpeen vaatia riittävää ympäristöasioiden huomioimista
- osallistutaan tiepiirien keskinäisiin vertailuihin ja "mallien" kehittämiseen sekä yhtenäistämiseen

Tiepiirin ympäristöasiantuntija osallistuu ympäristövaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden suunnitteluun tai hanketyöryhmään

- alkavista hankkeista informoidaan ennakoon tiepiirin ympäristöasiantuntijaa hankkeiden ympäristötavoitteiden asettamiseksi ja alustavien vaikutusten määrittelemiseksi

Varmistetaan, että uusien tiehankkeiden suunnittelun ja olemassa olevan tieverkon parannushankkeiden ympäristötavoitteet saavutetaan

- ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen
- maiseman ja kulttuuriympäristön vaaliminen
- luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen huomioiminen
- luonnonvarojen säästeliääseen käytön edistäminen

- varmistetaan taajamahankkeissa osallistumisen ja vuorovaikutus esim. yleisötilaisuuksin ja kyselyin
- edistetään hankkeilla alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa
- parannetaan jalankulun, pyöräilyn ja joukko liikenteen olosuhteita
- lisätään liikennemelun ja muiden liikenteen päästöjen vähentämistoimenpiteitä
- vältetään uusia linjauksia maisema-, luonnon suojele-, Natura- ja kulttuurihistoriallisilla alueilla ja kohteilla
- sovelletaan kestäviä muotoiluperaatteita tieympäristön ja tien rakenteiden suunnittelussa
- vältetään luonnonarvoiltaan merkittävien alueiden pirstoutumista
- huomioidaan vesistöekologia siltojen ja tienkereiden yhteydessä
- käytetään luonnonmukaisia materiaaleja ja menetelmiä tieympäristön viimeistelyissä ja maisemoinnissa

- vältetään uuden tien rakentamista tärkeälle pohjavesialueelle tai suojataan pohjavesialue
- ennakoidaan kaapelointitarpeita pohjavesien suojauksien suunnittelussa
- vältetään ja minimoidaan uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä

- pyydetään hankkeista lausunnot laajalta sidosryhmältä ja varmistetaan riittävä yhteistyö ympäristöviranomaisten kanssa
- pidetään vuosittain eri ympäristöteemoja esillä

Edellytetään riittäviä vaikutustarkasteluja, elinkaaritarkastelun näkökulmaa ja ympäristöhaittojen vähentämistoimenpiteitä

- rekisteröidään vaikutustarkasteluissa mahdollisesti esiintyvät puutteet
- määritetään miten elinkaaritarkastelu voidaan konkreettisesti toteuttaa toiminnassa
- tarkastellaan enemmän mahdollisia materiaalivalintoja
- varmistetaan suunnitteluprosessin katkeamattomuus
- päivitetään ympäristötietokantoja

Varmistetaan tiedonsiirto suunnitteluprosessista toiseen

Rakentaminen ja ylläpito

Kehitetään ympäristöä koskevia vaatimuksia rakentamisen ja ylläpidon urakkasopimuksissa

- ollaan aloitteellisia rakentamisen ja ylläpidon urakkasopimusten kehittämisessä
- varmistetaan urakoitsijoiden ympäristövastuullisuus
- henkilöstöä opastetaan arvokkaiden kohteiden tunnistamisessa

Lisätään elinkaaritarkasteluja

- jos mahdollista pyritään kunnossapitämään ja korjaamaan vanhoja rakenteita kuin rakennuttamaan tilalle täysin uutta
- lisätään mahdollisuuksien mukaan asfaltin uusiokäyttöä
- käytetään jyräintämateriaaleja hyödyksi muualla
- korjauksilla ja hoidolla pidennetään esim. siltojen käyttöikää
- arvioidaan tuoko elinkaaritarkastelu uusia näkökulmia luonnonvarojen käytölle ja kannattavuustarkasteluihin

Tuetaan tuotteiden ja työmenetelmien kehittämistä

- osallistutaan koulutukseen ja opastukseen
- jatketaan tuhkakokeiluja sorateiden kanta-vuoden parantamiseksi kuten Korialla
- kehitetään talvihoitoa ja suolan käytön seurantamenetelmiä

Tehostetaan ylijäämämassojen hyötykäyttöä

- pyritään, ettei ylijäämämassoja syntyisi
- käytetään ylijäämämassoja meluvalleissa, kaatopaikkojen maisemoinnissa, maastojen muotoiluissa
- jalostetaan ylijäämämassoja
- selvitetään ylijäämämassojen käyttömahdollisuutta rakenteissa
- selvitetään ylijäämämassojen muita hyötykäyttömahdollisuuksia

Kehitetään rakentamisen ja ylläpidon ympäristöraportteja

- ollaan mukana kehittämässä keskushallinnon kanssa ympäristöraportointia
- kootaan tuottajilta tietoja luonnonvarojen ja sivutuotteiden käytöstä, asfaltin uudelleen käytöstä ja jätemääristä

Hoito

Kehitetään hoidon toimintalinjoja ja laatuvaatimuksia liukkaudentorjunnan ja pölynsidonnän aiheuttamien pohjavesihaittojen vähentämiseksi

- vähennetään suolan käyttöä väh. 5% vuoden 2000 tasosta
- etsitään vaihtoehtoisia liukkaudentorjuntamenetelmiä
- käytetään muuttuvia nopeusrajoituksia
- tiedotetaan suolauksen vähentämisestä
- rakennetaan ja korjataan suojauksia
- noudatetaan tuotekortteja ja tarkennetaan tarvittaessa ympäristömääräyksiä
- seurataan pohjaveden laatua ja suolan käyttöä
- tarkistetaan pohjavesialueiden riskikartoitukset
- tehdään täsmätalvihoitoa
- ylläpidetään tieriskirekisteriä

Kehitetään kesähoidon menetelmiä

- edistetään ja mahdollistetaan kyläyhdistysten, 4H ja muiden talkoohankkeita tieympäristössä ja teiden hoidossa esim. adobtiotiet
- lisätään oja- ja luiskamateriaalien uudelleen käyttöä
- edistetään asiakastytyvääsyyttä esim. niittoajankohdan ajoituksella (esim. ennen koulujen alkua)
- tehostetaan merkittävillä maisema-alueilla tieympäristön hoitoa
- otetaan viherhoidossa käyttöön ympäristöystävällisiä kemikaaleja
- kehitetään rikkaruohontorjuntamenetelmiä

Kehitetään tievarsien jätehuoltoa

- lisätään yhteistyötä kuntien ja rajavartioloikoksen kanssa
- laaditaan selvitys jätehuollon ongelmista ja ongelma levähdyspaikoista
- raja-asemilla pidetään kausiluontoisia jäte- ja saniteettiastioita jotta ruuhka-aikoina alueen siisteys säilyisi
- pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi paikallisesti ongelmallisiin roskaamisalueisiin
- tehostetaan tieympäristön puhtaanapitoa merkittävien yleisötapahtumien aikana

Inventoidaan viheralueet ja määritellään niille viherhoitoluokat

- priorisoidaan viherhoitoluokkien toimenpiteet resurssien mukaisesti
- päivitetään ja laaditaan viheralueiden inventointeja ja laaditaan hoitosuunnitelmia

Inventoidaan biologisesti arvokkaita tieosuudet

- tehdään inventointeja ja selvitetään biologisesti arvokkaita tieosuudet, puukujanteet ja yksittäispuut

Torjutaan eri toimenpitein pölyhaittoja

- jatketaan ja kokeillaan erilaisten pölyntorjuntamateriaalien käyttöä sorateilla
- tehdään pölynsidontaa mm. marjatilojen kohdalla

Kehitetään hoidon ympäristöraportointia

- ollaan aktiivisesti mukana kehitystyössä
- yksinkertaistetaan tiedon keruun menetelmiä esim. ympäristöraportointia varten

3.4. Tieverkon käytön ohjaus

Tieverkon käytön ohjaus eli liikenteen palvelut sisältävät liikennetiedotuksen ja liikenteen ohjauksen sekä asiakaspalvelut. Tieverkon käytön ohjauksella on tavoitteena tukea toimia, joilla pyritään vähentämään energiankulutusta ja ympäristöhaittoja. Tieverkon käytön ohjauksessa on monia valtakunnallisia menettelyjä, joita toteutetaan tiepiirissä. Tiehallinnon tavoitteena on edistää liikennemuotojen yhteistoimintaa.

Käytön ohjauksessa kiinnitetään huomiota siihen miten liikenteen ohjauksella voidaan minimoida ympäristöhaittoja ja –riskejä mm. päästöjen, melun ja ympäristöviihtyvyyteen osalta. Liikennetiedotuksella voidaan vaikuttaa liikenteen sujuvuuteen ja samalla vaikutetaan energiankulutukseen, päästöihin ja meluun.

3.4.1. Yksilöidyt tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite	Toimenpide 2001-2005
Edistetään liikennemuotojen yhteistoimintaa	- edistetään eri liikennemuotojen toimintaedellytysten parantamista - tiedotetaan liikenneoloista ja vaikutetaan liikenteen sujuvuuteen (esim. satamat, raja-asetat) - lisätään yhteistyötä eri joukkoliikennetoimijoiden kanssa esim. liikennejärjestelmäsuunnittelussa
Kehitetään joukkoliikenteen palveluja kuntien ja liikennöitsijöiden kanssa	- varmistetaan tiedotuksella ja hoitotoimenpiteillä tieliikenteen ja samalla myös linja-autoliikenteen sujuvuus - ollaan mukana joukkoliikennepalvelujen kehittämiseen liittyvissä hankkeissa esim. Kouvolan matkakeskus - ollaan prosessitasolla mukana joukkoliikenteen palvelujen kehittämisessä (esim. aikataulut, pysäkit)
Kehitetään ja osallistutaan hankkeisiin, jotka käsittelevät tienkäyttäjää, turvallisuutta ja ympäristöasioita	- tiedotetaan liikenteen sujuvuudesta, häiriöistä, tietöistä, säästä ja kelistä - vaikutetaan tienkäyttäjien reitinvalintaan, liikenteen sujuvuuteen - kehitetään tiesään seurantaa ja tiedottamista
Tehdään yhteistyötä kuntien kanssa ilmanlaadun tiedotukseen ja vaarallisten aineiden kuljetusten ohjaamiseen liittyvissä toiminnoissa	- turvataan liikenteen sujuvuus eri liikennelanteissa - kehitetään telematiikkaa - vaikutetaan ajokäyttäytymiseen liikenteen tiedotuksella ja ohjauksella - laaditaan tarvittavia varareittiselvityksiä - lisätään yhteistyötä vaarallisten aineiden kuljetusreittien merkitsemisessä

Seurataan ja osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin, jotka koskevat tieverkon käytön tehostamista ja liikenteen kysynnän hillitsemistä

- kehitetään tiesäätietojärjestelmää
- pyritään liikennevirtojen homogenisointiin esim. ajantasaisesti automaattisesti ohjatuilla muuttuvilla nopeusrajoituksilla
- ollaan mukana mahdollisuuksien mukaan kansainvälisissä hankkeissa

Kiinnitetään huomiota ympäristöasioihin lupaehdoissa ja lausunnoissa

- kaikissa lupaehdoissa ja lausunnoissa huomioidaan kokonaisvaltaisesti ympäristöasiat
- annetaan pyydettyä lausuntoja esim. ympäristökeskuksille
- erikoiskuljetuslupien osalta tehdään ennakkoavaa riskienhallintaa mm. suunnittelemalla reittejä yhdessä kaupunkien kanssa
- kaapelointilupien osalta tarkistetaan pohjavesialueet ja suojaukset (suojaus tulee kiertää tai siirtää kaapeloinnit pois tiealueelta)
- kioski- ja myyntiluvissa edellytetään jätehuollon asianmukaisia järjestelyjä

3.5. Kehittäminen

Kehittämisen lähtökohtana on jatkuva toiminnan parantaminen. Kehittämislä tarkoitetaan sekä tuotteiden ja palvelujen että menetelmien kehittämistä. Kehittämisen painopistealueita tiepiirissä ovat liikennekäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät kuten ajantasainen tiedotus, muuttuvat nopeusrajoitukset, liikennetietolaitteiden ja erilaisten seurantamenetelmien testaus ja käyttöönotto sekä tietoliikenteen hallinta. Lisäksi tiepiiri varmistaa omien tulosten julkisuuden mm. jatkamalla sähköisessä muodossa olevien julkaisujen tallentamista. Tällä hetkellä tiepiirillä on koordinoimastaan liikenteen hallinnan VI-KING-ohjelmasta vuosilta 1997-2001 lähes 300 julkaisua sähköisessä muodossa.

Tavoite

Toimenpide 2001 - 2005

Kehitetään
tieliikennejärjestelmän
asiantuntijapalveluja ja
palvelujen hallintaa

- vastataan valtakunnallisesti telematiikan kehitystyöstä
- jatketaan liikenteen hallinnan VIKING-ohjelmaa
- osallistutaan eTie -projektiin
- koekäytetään liikenteen hallinnan järjestelmiin liittyviä laitteita ja tiedotetaan saavutetuista tuloksista avoimesti
- osallistutaan mahdollisuuksien mukaan tuleviin Tiehallinnon kehittämishankkeisiin

Ennakoidaan toiminnan ympäristö-haasteet ja toimintaympäristön muutosten vaikutukset

- seurataan Tiehallinnon linjauksia ja omalta osalta osallistutaan tulevaisuuden ennakkointiin
- kiinnitetään erityishuomiota raja-liikenteen sujuvuuden kehittämiseen esim. tiedottaminen, vaihtoehtoiset kulkureitit, ennusteet tulevaisuuden liikennemääristä
- kehitetään ajantasaisuuteen perustuvia seuranta-, ohjaus- ja tiedotusjärjestelmiä

Seurataan tienpidon ja tieliikenteen ympäristövaikutuksia sekä osallistutaan alueiden käytön, ympäristön tilan ja kehityksen seurantaan

- noudatetaan ja toteutetaan Tiehallinnon valtakunnallisia pohjaveden laadun, melun ja päästöjen vaikutusten seurantamenetelmiä
- kehitetään seurantamenetelmiä asiakaspalautteiden pohjalta

Kehitetään paikkatietojen
analysointimahdollisuuksia

- päivitetään tietoja ja tarkennetaan tiedon laatua
- osallistutaan mahdollisuuksien mukaan ympäristöinformatiikan kehitystyöhön

Osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin
liikennejärjestelmän ja
maanrakentamisalan
ympäristövaikutuksia
kehittäviin yhteistyö-
ohjelmiin
Kehitetään aloitejärjestelmää ympäristökysymysten osalta

- seurataan aktiivisesti alan kehitystä ja osallistutaan mahdollisuuksien mukaan pilot-hankkeisiin

Kehitetään tutkimus- ja kehittämis-toiminnasta tiedottamista ja tulosten tiedottamista Tiehallinnon kaikilla tasoilla

- jatketaan ja lisätään sähköisessä muodossa olevien julkaisujen arkistointia
- kehitetään tiedottamista ja julkaisujen "lainausmenetelmiä"

Julkaistaan ympäristöraportteja ja arviointejä

- julkaistaan tiepiirin oma ympäristöraportti
- lisätään yhteistyötä ja aktivoidaan eri sidosryhmiä osallistumaan keskusteluihin
- mahdollistetaan yhteistyö myös kansalaisjärjestöjen kanssa esim. kyläyhdistykset

4. YMPÄRISTÖOHJELMAN TOTEUTUMINEN JA PAINOTUKSET

Ympäristöohjelman toteutukseen vaikuttaa tiepiirin tulos- ja talousohjaus ja tienpidon ohjelmointi. Ympäristöohjelma on omalta osaltaan käsikirjana resurssien mitoitukselle ja toimenpiteiden priorisoinnille.

Prosessivastaava toteuttaa prosesseissa ympäristötavoitteita ja –toimenpiteitä. Yksilötasolla kukin vaikuttaa omalla toiminnallaan ympäristötavoitteiden käytännön totutukseen. Tässä ympäristöohjelmassa on pyritty ennakoimaan ympäristöohjelmakauden painotuksia ja tulevaisuuden lisähaasteet. Ohjelmakauden epävarmuustekijöistä ja resurssien priorisoinneista johtuen painotuksissa ja tulevilla toimenpiteissä tulenee olemaan käytännössä pientä vaihtelua.

4.1. Tärkeimmät yksittäiset toimenpiteet ympäristöohjelmakaudella

	2002	2003	2004	2005
Toimintatavat				
osaamisen jatkuva kehittäminen	*	*	*	*
pidetään vuosittain esillä eri ympäristöteemoja	*	*	*	*
tarkistetaan avainprosessien ympäristönäkökulmat ja määritetään sopivat seurantamittarit	*			*
perustetaan tiepiirin ympäristötiimi	*			
seurataan ympäristöohjelman toteutumista ja tehdään tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä	*	*	*	*
energiasäästöohjelman päivitys	*			
Ympäristön tilan seuranta				
tarkistetaan pohjavesialueiden riskikartoitukset	*	*		
melurekisterin päivitys	*			*
päivitetään ympäristö- ja tilasuunnitelmia ja ympäristötietokantoja	*	*	*	*
ylläpidetään ja päivitetään kaivokortteja	*	*	*	*
inventoidaan viheralueet ja määritetään niiden viherhoitoluokat, priorisoidaan hoitotoimenpiteet resurssien mukaan	*	*		
Ympäristön parantaminen ja investoinnit				
taajama-/liikenneturvallisuushanke	*	*	*	*
pohjavedensuojaushanke	*	*	*	*
meluntorjuntahanke	*		*	
tieympäristön parantamishanke	*	*	*	*
selvitetään ja kunnostetaan kohteita, jotka tarvitsevat jälkihoitoa tai muita kunnostustoimenpiteitä (kiinteistöt, maa-ainesten ottoalueet, maaperän likaantumiskohteet)	*	*	*	*
Liikenteen hallinta ja maankäyttö				
lisätään automatisoituja liikenteen ohjausmenetelmiä	*	*	*	*
osallistutaan liikennejärjestelmäsuunniteluun	*		*	
tuetaan kuntakohtaisia liikenneturvallisuus- ja tieverkkosuunnitelmia	*	*	*	*
määritetään liikenneturvallisuustarpeet ja -toimenpiteet	*			*
Menetelmien kehittäminen				
hiljaisen asfaltin koekäyttö ja tulosten analysointi	*			
suolan käytön vähentäminen ja vaihtoehtoisten liukkauden torjunnan ja pölynsidonnän menetelmien kehittäminen	*	*	*	*
arvioidaan elinkaaritarkastelua luonnonvarojen käytön ja kannattavuustarkastelujen osalta		*		

4.2. Ympäristöohjelman vaikutukset

Osa ympäristöohjelman tavoitteista voidaan saavuttaa sisäisen toiminnan tuloksena ja osana jo olemassa olevaa prosessitoimintaa. Sisäisillä ympäristötavoitteilla pyritään vaikuttamaan tiepiirin ympäristöjohtamiseen, prosessien selkeytymiseen ympäristötavoitteiden osalta ja koko henkilöstön ympäristötietoisuuden lisäämiseen.

Ympäristöohjelman tavoitteena on ympäristölaadun parantaminen ihmisten hyvinvoinnin, luonnon monimuotoisuuden, maisema- ja kulttuuriympäristön ja kauneusarvojen osalta. Ympäristöohjelman tavoitteena on myös tukea etenkin tavara-, henkilö- ja kevyenliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta.

Ympäristöohjelman vaikutukset näkyvät pitkällä aikavälillä. Toteutuessaan ohjelma lisää tiepiirin koko henkilöstön ympäristötietoisuutta ja sitä kautta koko tiepiirin toiminnan sitoutumista entistä enemmän asetettuihin ympäristötavoitteisiin. Ympäristöohjelma vaikuttaa etenkin prosessien ympäristönäkökohtien painotuksiin ja tarkennuksiin.

Ympäristöohjelma vaikuttaa nykyisten teiden ympäristön parantamiseen mm. pohjaveden suojaushankkeiden ja meluntorjunnan myötä. Lisäksi ympäristöohjelman toteutuessa lisääntyy tiepiirin alueiden taajamien viihtyvyys ja turvallisuus. Ohjelman vaikutukset näkyvät myös tievarsimaisemien kohentumisena tuoden esille alueen erityispiirteitä kuten vesistöjä, kulttuuriympäristöjä ja luonnonarvoja. Ohjelmalla pyritään vaikuttamaan tievarsien jätehuoltopolitiikkaan ja raja-asemien tuomiin erityispiirteisiin.

Ympäristöohjelman tavoitteena on välillisesti vaikuttaa viihtyisän, taloudellisen ja ympäristöystävällisen yhdyskuntarakenteen muodostumiseen. Toteutuessaan ohjelma vaikuttaa liikenteen sujuvuuteen, energian kulutukseen ja päästömääriin.

Ympäristöohjelma vaikuttaa myös tiepiirin tuotteiden kehitykseen, materiaa-
livalintoihin ja uusiutumattomien luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön. Elinkaariajattelu vaikuttaa tuotteiden kannattavuustarkasteluihin, joissa käsitellään tuotteen eri vaiheet aina raaka-aineiden hankinnasta ja tuotteista syntyvien jätteiden loppukäsittelyyn.

Ohjelmalla on vaikutusta myös eri hankkeiden ja toimenpiteiden priorisointiin. Ympäristöohjelma vaikuttaa toteutuessaan jonkin verran ympäristöinvestointeihin, mikäli esim. jälkihoito- ja kunnostuskohteita suoritetaan tavoitteiden mukaisesti.

4.3. Ympäristöohjelman seuranta

Ympäristöohjelmakaudella tarkentuu prosessien rajaukset ja ympäristötavoitteet sekä prosessimittarit, joilla seurataan prosessien ympäristötavoitteiden toteutumista. Eri prosesseissa on ympäristöllisiä yhtymäkohtia ja näiden yhtymäkohtien seurannan apuvälineenä eri prosessien ympäristömittarit helpottavat ympäristötavoitteiden kokonaisvaltaista toteutumaseurantaa.

Tulosraportoinnin yhteydessä prosessivastaavat informoivat omien prosessiansa osalta tiepiirin ympäristöpäällikköä siitä, miten he ovat omissa prosesseissaan toteuttaneet ja saavuttaneet Tiehallinnon ja Kaakkois-Suomen tiepiirin ympäristöohjelman ympäristötavoitteita. Vastaavasti tiepiirin ympäristöpäällikkö tiedottaa muun toiminnan arviointien yhteydessä ympäristöohjelman toteutumisesta ja seurannan tuloksista. Seurannan tuloksista tiedotetaan sekä omalle henkilöstölle että tiepiirin yhteistyökumppaneille.

